

Kognitivní zkratky: když vlastní hlava zradí

Téma: Digitální džungle

Časová dotace: minimálně 45 minut

Věková skupina: 7.–9. třída

Učící cíle:

- žáci se seznámí s konceptem rychlého a pomalého mozku
- žáci analyzují vybrané konkrétní kognitivní zkratky a zasadí je do kontextu běžného života

1. část: Evokace

Cílem této části je seznámit studenty s konceptem rychlého a pomalého mozku.

Název: Rozhodování rychlé a pomalé

Čas: 15 min

Specifické pomůcky: projektor, připojení k internetu, reproduktory, psací potřeby, listy papíru (či sešity)

Popis činnosti:

Otevřít diskuzi o tom, jestli má někdo ve třídě ponětí, na jakých principech funguje naše hlava, naše přemýšlení a rozhodování. Následně pustit video.

Žáci se budou dívat na video, ve kterém se shrnují poznatky z knihy *Myšlení rychlé a pomalé* od Daniela Kahnemana. Odkaz:

<https://www.youtube.com/watch?v=zvwbZeybgK8&t=4s>

Žáci si vezmou papír a rozdělí ho na tři sloupce. Do prvního napíší, co je zaujalo/překvapilo, do druhého, čemu nerozumí a do třetího, co jim přijde, že může jakkoliv souviset s naším vnímáním médií (kladte důraz na jakoukoliv spojitost).

Instrukce:

1. krok: Víte, na jakých principech funguje náš mozek? (ano/ne)

Zkuste popsat, jak funguje proces rozhodování, jestli se vám něco líbí, nebo ne. (Např. přijdete do obchodu a tam mají něco, co je prostě podle vašeho gusta). A teď přijdete do restaurace a vy si máte vybrat něco k jídlu. V čem se to liší? (Případně můžete otázku nahradit volbou střední školy.)

Ano, první rozhodnutí je neuvěřitelně rychlé, kdežto vědomá volba spíš dá trochu práce.

2. krok: Pustíme si shrnující videa knihy *Myšlení rychlé a pomalé*. Je to právě o tom, jak se rozhodujeme.

Vezměte si papír (nebo sešit) a rozdělte si stránku na tři sloupce. 1. sloupec nadepište "co mě zaujalo/překvapilo", 2. nerozumím tomu, 3. média. (3. sloupec znamená, že se to, o čem tam budou mluvit týká našeho vnímání médií).

Pustíte videa a dáte mezi nimi pauzu, aby si žáci stihli dopsat poznámky.

Průběžná reflexe: Proč myslíte, že to tak je? Roli hrají emoce, předcházející zkušenosti, ... a na další věci se podíváme ve videu.

2. část: UVědomění významu

Cílem této části je seznámit studenty s kognitivními zkratkami.

Název: Myšlení rychlé a pomalé

Čas: 20–25 min (vytvoření skupinek, vyhledávání pojmů), po zbytek hodiny reflexe

Specifické pomůcky: projektor, připojení k internetu, reproduktory, psací potřeby, listy papíru (či sešity)

Popis činnosti: Žáci se rozdělí na skupiny po 2 až 3 členech. Jejich úkolem bude vyhledat na internetu vysvětlení k pojmům, které jim bude přiděleny a následně zkusit vymyslet příklad z reálného života.

Instrukce: Rozdělte se do skupinek po 2–3 lidech.

Každá skupinka dostane za úkol vyhledat na internetu jeden pojem, ke kterému napíše 1–2 věty jako vysvětlení a vymyslí i příklad z praxe (někdy se s tím setkali, uvědomili si to u sebe...). Pokud nebudou žáci vědět, mohou vyhledat na internetu.

Pojmy:

- konfirmační zkreslení
- heuristika dostupnosti
- pštrosí efekt
- Dunning-Krugerův efekt
- Klam přeživších
- rámování
- symbolismus
- stereotypizace
- kognitivní slepá skvrna
- kotvení

Pokud je ve třídě málo skupin, pozornost soustředte na zpracování uvedených pojmů.

(Všechny pojmy najdete zde: <https://bezfaulu.net/kognitivni-zkresleni>)

Průběžná reflexe: Jak jste postupovali?

Projděte se třídou jednotlivé pojmy a vyslechnete jejich krátkou prezentaci. Klad'te důraz na konkrétní příklady a i reálné zkušenosti uvědomění zkratk. (Můžete si připravit i vy sami příklady, kdy jste si uvědomili, že např. „strkáte hlavu do písku“.)

Uvědomili jste si někdy něco podobného u sebe? Nebo u někoho ve vašem okolí?

3. část: Závěrečná reflexe

Co vás nejvíce překvapilo? Co si odnášíte do budoucna? (Reflexe může proběhnout v již existujících skupinkách.)

Pro více informací navštivte náš web www.zvolsi.info nebo nám napište na tym@zvolsi.info